

Usnesení

Městský soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaromíra Jirsy a soudkyň JUDr. Ireny Štefkové a JUDr. Jany Tondrové ve věci žalobkyně **Bohemia Faktoring, s. r. o.** se sídlem v Praze 1, Letenská 121/8, IČ 27242617, zastoupené JUDr. Ing. Karlem Goláněm, Ph. D., advokátem se sídlem v Praze 1, Letenská 121/8, proti žalovanému **J. M.**, nar. xxx, posledně bytem v xxx, xxx, t. č. neznámého pobytu, zastoupenému opatrovnící Mgr. Barbarou Martinů, advokátkou se sídlem v Praze 4, Na Vrstvách 827/11, o 10 272 Kč s příslušenstvím, o odvolání žalobce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4, ze dne 1. dubna 2014, čj. 16 EC 158/2012-100,

takto:

Rozsudek soudu prvního stupně se **zrušuje** a **věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Napadeným rozsudkem nalézací soud zamítl žalobu v plném rozsahu (výrok I.), rozhodl o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.), opatrovníci žalovaného přiznal odměnu za zastoupení ve výši 3872 Kč (výrok III) a určil, že žalobkyně je povinna zaplatit státu 3872 Kč (výrok IV). Své rozhodnutí odůvodnil v zásadě jen tím, že žalobkyně na opakovanou výzvu k předložení originálů uplatněných listin nereagovala a poskytla soudu pouze jejich kopie; žalobu tak nalézací soud zamítl pro neunesení důkazního břemene žalobkyní.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podala žalobkyně v zákonné lhůtě odvolání. Oponuje závěrům nalézacího soudu a k otázce neunesení důkazního břemene k prokázání pravosti a správnosti předložených listin uvádí, že jelikož žalobkyně v rámci koncentrace řízení založila do soudního spisu ověřené kopie listin a žádný z účastníků řízení neměl námitky proti jejich pravosti, pak důkazní břemeno unesla.

K odvolání žalobkyně se vyjádřila opatrovnice žalovaného, která navrhla potvrzení prvoinstančního rozsudku v celém rozsahu a uvedla, že žalovaný nesouhlasí s údajným procesním pochybením soudu prvního stupně, na které žalobkyně ve svém odvolání poukazuje. Žalovaný tak považuje napadené rozhodnutí soudu prvního stupně za správné, a to jak po skutkové, tak i právní stránce.

Odvolací soud přezkoumal z podnětu podaného odvolání a v mezích jím vytyčených napadené rozhodnutí včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, 212a odst. 5 o. s. ř.), a aniž nařídil jednání (§ 214 odst. 2 písm. d/ o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 219a odst. 1 písm. b/), dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.

Odvolací soud se v první řadě zabýval otázkou přezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Podle ustanovení § 219a odst. 1 písm. b) platí, že odvolací soud rozhodnutí zruší, jestliže není přezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů. V tomto případě

chybí v rozhodnutí podle odvolacího soudu důvody ve smyslu naposledy citovaného ustanovení, opřel-li nalézací soud své rozhodnutí v podstatě jen o následující závěr: Jestliže byly ze strany žalované předložené kopie listin zpochybněny, pak bylo na žalobkyni, aby předložila jejich originály. Pokud tak žalobkyně neučinila, nezbylo, než s ohledem na tzv. zákonnou koncentraci řízení uzavřít a věcně rozhodnout. Žaloba byla soudem zamítnuta pro neunesení důkazního břemene na straně žalobkyně, která byla s takovýmito následky srozuměna. Soud prvního stupně uvádí výslovně, že: *„Není zásadně možné, aby účastníci řízení rozhodující právní skutečnosti prokazovali listinnými důkazy v pořízených kopiích, neboť je nepochybné, že ke každé listině musí existovat originál a jestliže je účastník soudem k tomuto vyzván a poučen s následky k jakým dojde, pokud taková listina předložena nebude, pak musí takový účastník vzít odpovědnost na svá bedra, pokud povinnost, která mu byla uložena soudem, nesplní a to ani dodatečně“.*

Takovýto závěr je však zjednodušující a odvolací soud se s ním neztotožňuje. Nalézací soud se totiž nevypořádal s tvrzeními žalobkyně, jejími důkazními návrhy a jen uzavřel, že podle jeho názoru nebyly listiny předloženy v náležité formě. Opomněl důležitý princip ovládající dokazování v řízení před soudem – zásadu volného hodnocení důkazů podle ustanovení § 132 o. s. ř., které výslovně stanoví, že důkazy (tedy i listiny – bez ohledu na to, zda jejich originály či kopie) hodnotí soud podle své úvahy, a to každý jednotlivě a všechny v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Dále podle ustanovení § 125 o. s. ř. mohou za důkaz sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny (tedy i kopie), ohledání a výslech účastníků. Konečně platí podle ustanovení § 129 odst. 1 o. s. ř., že důkaz listinou se provede tak, že ji při jednání předseda senátu přečte nebo sdělí její obsah, případně předloží účastníkům k nahlédnutí, je-li to postačující. Nikde zde není zmínka o rozlišování listin na jejich „originály“ či „kopie“.

K otázce provádění a hodnocení listinných důkazů se vyjádřil Nejvyšší soud například v usnesení ze dne 3. 3. 1998, sp. zn. 1 Odon 53/97, jakož i v rozsudku ze dne 22. 6. 2004, sp. zn. 32 Odo 964/2003, v nichž hovoří o tom, že občanský soudní řád neukládá soudu povinnost provádět důkazy pouze originály listin: *„Ačkoliv jsou originály obecně jako důkazní prostředek vhodnější, než jejich neověřené kopie, a soud by se, pokud pro to nejsou závažné důvody, neměl při dokazování spokojit pouze s fotokopií listiny, nelze takový postup prohlásit za odporující zákonu, a v této souvislosti lze vážit pouze průkaznost provedeného důkazu. Přitom důkaz provedený fotokopií listiny soud hodnotí (jako každý jiný důkaz) podle zásad upravených v § 132 a násl. o. s. ř.“* Ostatně – v praxi se běžně provádějí důkazy kopiemi listin a řada rozsudků je založena jen na hodnocení kopií.

Nalézací soud ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že nepředložením originálů listin, neunesla žalobkyně důkazní břemeno. Podle § 120 odst. 1 o. s. ř. jsou účastníci povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení a soud rozhoduje, které z navrhovaných důkazů provede. Ustanovení § 120 odst. 2, věta druhá, o. s. ř. říká, že neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny. Důkazním břemenem se rozumí procesní odpovědnost účastníka řízení za to, že za řízení nebyla prokázána jeho tvrzení a že z toho důvodu muselo být rozhodnuto o věci samé v jeho neprospěch. Samotným smyslem důkazního břemene je umožnit soudu rozhodnout o věci samé i tehdy, kdy určitá skutečnost významná pro rozhodnutí o věci samé pro nečinnost účastníka nemohla být prokázána. Pokud nalézací soud žalobkyni poučil o tom, že má předložit originály listin a pro jejich nepředložení dospěl k závěru, že neprokázala

existenci svého práva, má odvolací soud za to, že nepřihlédl k ustanovení § 120 odst. 1, věť první, o. s. ř. i k dalším citovaným ustanovením procesního předpisu.

V tomto případě opatrovník žalovaného formálně vznesl výhrady proti pravosti listin, což vedlo (v zásadě jen to) nalézací soud k zamítnutí žaloby v plném rozsahu. Opatrovnice žalovaného hájila práva opatrovance tím, že zpochybnila („z opatrnosti“) předložené listiny, což jí nelze zazlívat – ovšem zároveň to soud prvního stupně nezbavilo povinnosti zhodnotit navržené a provedené důkazy podle ustanovení § 132 o. s. ř., což se evidentně nestalo.

K tomu je třeba dále dodat, že ve vztahu k listinným důkazům rozeznává procesní předpis, soudní teorie i praxe mezi listinou soukromou (§ 129 o. s. ř.) a veřejnou (§ 134). U druhé z nich se presumuje její pravost a věcná správnost (pravdivost) a je na tom, kdo pravost či správnost zpochybňuje, aby své tvrzení prokázal – leží na něm v tomto ohledu důkazní břemeno směřující k „vyvrácení“ údajů ve veřejné listině. U soukromé listiny se jen výkladem zákona dovozuje, že je třeba rozlišovat mezi věcnou správností a pravostí. Zatímco u správnosti se již praxe přiklonila k tomu, že ji nelze jen formálně zpochybnit, aby přešlo důkazní břemeno směrem k ní na účastníka, který listinu předložil a podporuje jí svůj nárok, u pravosti (nejčastěji podpisu) se stále ještě drží názor, že zpochybnění vede k tomu, aby pravost prokazoval předkladatel listiny. Avšak i tento výklad má své limity.

Hodnocení důkazu soukromou listinou zákon zvlášť neupravuje. Proto je třeba postupovat podle § 132 o. s. ř. vyjadřujícího zásadu volného hodnocení důkazů; ze zákona ani z povahy věci nevyplývá, že by pro hodnocení důkazů soukromými listinami (jejich kopiemi) bylo možno vyslovit jiné pravidlo. K tomu lze citovat například z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2670/98: *„Hodnocení důkazu soukromou listinou zákon zvlášť neupravuje. Proto je třeba postupovat podle § 132 o. s. ř., vyjadřujícího zásadu volného hodnocení důkazů, podle kterého důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Ze zákona ani z povahy věci nevyplývá, že by pro hodnocení důkazů soukromými listinami bylo možno vyslovit jiné pravidlo, než uvedené v § 132 o. s. ř.“*

Z toho plyne, že i v případě námitky nepravosti kopie soukromé listiny musí soud hodnotit tento důkaz v souvislosti s ostatními. Vyplývá-li z nich, že jde o námitku nepodloženou, nestačí to k přechodu důkazního břemene na předkladatele listiny. Námitka z tohoto důvodu nemůže být jen formální a obecná („listiny nejsou pravé“), ale přesně skutkově vymezená. Rozhodně nemůže stačit ke zpochybnění soukromé listiny tvrzení opatrovnice, „že nemůže potvrdit, že podpis žalovaného na předmětné úvěrové smlouvě je podpisem žalovaného“. K tomu viz například Městský soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 2. 10. 2013, čj. 93 Co 2/2013-75, uvádí: *„Pouze přesně skutkově vymezená námitka nepravosti může vést k výjimečnému přesunu důkazního břemene ve vztahu k pravosti soukromé listiny na jejího předkladatele – nikoliv jen námitka obecná a odporující dalším důkazům a zjištěním. Námitka nepravosti listiny nezbavuje soud povinnosti hodnotit všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti a každý zvlášť v duchu zásady volného hodnocení důkazů.“*

Od 1. 1. 2014 sice účinkuje ustanovení § 565 obč. zák., které ve své větě první říká, že je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost. Toto ustanovení však upravuje soukromoprávní vztahy. V rovině procesní, tedy v oblasti práva veřejného, a konkrétně v úpravě dokazování, k žádným změnám v tomto ohledu nedošlo – i

nadále platí ustanovení § 129, 132 či 134 o. s. ř. v nezměněné podobě. Proto nelze ustanovení hmotného práva v této souvislosti použít.

Na základě všech těchto skutečností odvolací soud podle § 219a odst. 1 písm. b) o. s. ř. rozsudek soudu prvního stupně zrušil jako nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 4 k dalšímu řízení. Na něm nyní bude, aby se pečlivě zabýval všemi tvrzeními žalobkyně, po vyhodnocení důkazních návrhů, provedení relevantních důkazů (i listin a jejich kopií) a jejich pečlivém zhodnocení posoudil, zda mezi účastníky (jejich předchůdci) byla platně uzavřena úvěrová smlouva, zda (a na základě jakých skutečností) došlo k ukončení smluvního vztahu, zda po „zesplatnění“ úvěru vznikl podle smlouvy a smluvních podmínek nejprve úvěrové bance a později žalobkyni nárok na zaplacení zůstatku dluhu s příslušenstvím, smluvními pokutami – právě ve výši žalované částky. Soud prvního stupně se například nevypořádal s tím, že schválení úvěru prošlo určitým schvalovacím procesem, že byla následně vydána platební karta, která byla evidentně používána a úvěr čerpán, že byl tento úvěr i splácen atd. atp. Lze si představit, že by se třetí osoba vydávala za žalovaného a čerpala za něj úvěr; poměrně obtížně však již to, že by za žalovaného z jeho účtu úvěr splácela.

Pokud by vznikly na základě konkrétního tvrzení žalovaného pochybnosti o pravosti kopií listin, bude třeba se vypořádat i s touto předběžnou otázkou, stejně jako s ostatními námitkami žalovaného (např. o nemravnosti úroků). Závěrem považuje odvolací soud za vhodné dodat: To, že byl žalovanému ustanoven procesní opatrovník, ještě neznamená, že by se mělo v tomto řízení postupovat jako v řízení „opatrovnickém“, tedy v duchu vyšetřovací zásady a žalovaný by měl být „opatrován“ jako účastník nesporného řízení. Jde o kontradiktorní řízení sporné, v němž je třeba důsledně dodržovat projednací zásadu, princip rovnosti účastníků a posilovat jejich odpovědnost za výsledek řízení. Žalovaný v průběhu řízení nejenže nevyvinul žádnou procesní aktivitu, dokonce si ani nebyl schopen zajistit předpoklady pro bezproblémové doručování soudních písemností a je neznámého pobytu, takže mu soud ustanovil za peníze daňových poplatníků opatrovníka, který hájí zájmy svého opatrovance, aniž by ten plnil jakkoliv procesní povinnosti. Že neplnil povinnosti vyplývající z hmotného práva se jeví jako pravděpodobné, bude to však předmětem dokazování v dalším řízení.

Názor odvolacího soudu je podle ustanovení § 226 odst. 1 o. s. ř. pro soud nalézací závazný.

Poučení: Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné (§ 238 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

V Praze dne 9. 10. 2014

JUDr. Jaromír Jirsa v. r.
předseda senátu

Za správnost:
V. Š.